4 Ιουλίου 2014

Τουρκικό βέτο στη Ρωσία

/ Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

Φωτο:hggiken.pblogs.gr

Η κρίση στην Κριμαία δημιουργεί νέα δεδομένα και λογικό είναι εξεταστεί το ευρύτερο γεωστρατηγικό και γεωπολιτικό σκηνικό, για να γίνουν μελλοντικά πιο σταθερά βήματα σε επίπεδο ΕΕ και αλλού σε σχέση με το Κυπριακό.

Υπάρχει, συναφώς, ένα ερώτημα και ένας μύθος: Ποιες ήταν και ποιες είναι οι σχέσεις Ρωσίας-Κύπρου και μέχρι πού μπορούν να φτάσουν;

Τα διαπλεκόμενα

Με βάση το γεγονός ότι Αθήνα και Λευκωσία συμμετέχουν στην ΕΕ και το γεγονός ότι η Κύπρος βρίσκεται ακόμη υπό τη στρατηγική και γεωπολιτική επιρροή των ΗΠΑ και της Βρετανίας, γίνεται κατανοητό από τη Ρωσία ότι οι δυνατότητες δράσης κυρίως της Κύπρου στην ΕΕ είναι μικρές. Ταυτοχρόνως, γίνεται αντιληπτό και κάτι άλλο: Η στάση της Λευκωσίας για τα μέτρα σε βάρος της Μόσχας, λόγω της προσάρτησης της Κριμαίας, στηρίχθηκαν στη λογική ότι δεν θα έπρεπε να είναι εξαντλητικά.

Τα μέτρα αυτά λήφθηκαν για την τιμή των όπλων, αφού δεν ενοχλούν τον Πούτιν. Πρόκειται για μια λίστα 21 συνεργατών του Ρώσου Προέδρου και άλλων επιχειρηματιών, από τους οποίους στερούν την είσοδο στις Δυτικές χώρες και προχωρούν σε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων.

Η στάση αυτή της ΕΕ οφείλεται στις ενεργειακές και οικονομικές εξαρτήσεις και αλληλεξαρτήσεις με τη Ρωσία, που δεν επιτρέπουν παλληκαρισμούς ούτε ακόμη και σε αυτήν τη Γερμανία. Συνεπώς, σε ευρωπαϊκό επίπεδο ορθώς είμαστε στην ίδια γραμμή με την ισχυρή Γερμανία, η οποία, εάν κάποιος παρακολουθεί τις εξελίξεις, ουδόλως θέλει να διακόψει επί του παρόντος τις εμπορικές και ενεργειακές συνεργασίες με τη Μόσχα. Από την άλλη, η Λευκωσία τήρησε μια θέση αρχών, όπως η ίδια αντιλαμβάνεται το ζήτημα της Κριμαίας, εντός του ΟΗΕ, εναντίον δηλαδή των αποσχίσεων.

Είναι δε, πρόδηλο ότι η Ρωσία ουδόλως ανησυχεί για το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Δεν έχει καμιά ισχύ και καμιά δεσμευτικότητα. Η Κριμαία προσαρτήθηκε. Εφόσον δεν μπορεί να επιβληθεί στη Μόσχα κόστος μεγαλύτερο από το όποιο όφελος, η κατάσταση είναι προφανώς μη αναστρέψιμη.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η κρίση στην Κριμαία είναι ένα παιχνίδι αρχών και σκληρών συμφερόντων, στο οποίο η Κύπρος θα μπορούσε να διαδραματίσει -και μπορεί- μεσολαβητικό ρόλο μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, αποφεύγοντας τις όποιες εις βάρος τις αρνητικές εξελίξεις, είτε στο Κυπριακό είτε στην οικονομία.

Εξάρτηση από τη Μόσχα

Με βάση τα επίσημα στοιχεία, οι οικονομικές, τουριστικές και εμπορικές σχέσεις Ρωσίας-Κύπρου έχουν ως εξής:

1. Το 2011, τα επενδυμένα κεφάλαια στη Ρωσία μέσω Κύπρου έφτασαν τα 179.217 εκατομμύρια δολάρια, ποσοστό που αναλογεί στο 36% της συνολικής διακίνησης επενδύσεων μέσω Κύπρου.

2. Τα ρωσικά Κεφάλαια που επενδύθηκαν εκτός Ρωσίας μέσω Κύπρου φτάνουν τα 153.924 εκατομμύρια δολάρια, ποσοστό που αναλογεί στο 36% της συνολικής διακίνησης κεφαλαίων μέσω Κύπρου.

3. Outward Foreign Direct Investments by Russian Residents Το 2013 το Ισοζύγιο Πληρωμών (εισροές – εκροές) έφτασε τα 11 εκατομμύρια δολάρια.

4. Inward Foreign Direct Investments. Το 2013 το Ισοζύγιο πληρωμών έφτασε τα 13 εκατομμύρια δολάρια.

5. Τον Δεκέμβριο του 2013 το εμπορικό ισοζύγιο έφτασε τα 81,2 εκατομμύρια δολάρια. Τον Μάρτιο του 2014 οι εισαγωγές από τη Ρωσία στην Κύπρο έφτασαν τα 11.583 εκατομμύρια ευρώ (1%) και οι εξαγωγές στα 7 εκατομμύρια ευρώ (2%).

6. Το 2012 οι Ρώσοι τουρίστες έφτασαν τις 474.426 χιλιάδες, με μέση διάρκεια παραμονής 9 μέρες και με σύνολο δαπάνης ανά ημέρα 107 ευρώ.

Τα δεσμά της ενέργειας

Γίνεται αντιληπτό ότι η Λευκωσία βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης από τη Μόσχα. Συμβαίνει, όμως, το ίδιο με τη Ρωσία; Τα ποσά αυτά, ακόμη και αν είναι σημαντικά για την Κύπρο, δεν είναι μεγάλα για τη Ρωσία σε σχέση με τις συναλλαγές που έχει και τα συμφέροντα με την Τουρκία. Ο Ρώσος Υπουργός Ενέργειας Αλεξάντερ Νόβακ, σε συνέντευξη που παραχώρησε στη «Hurriyet» ανέφερε: «Υφίστανται ακόμα εκκρεμή ζητήματα που αφορούν στην Κυπριακή ΑΟΖ και η Ρωσία το αντιλαμβάνεται αυτό».

Η θέση αυτή διατυπώθηκε σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε ο Ρώσος αξιωματούχος, στο περιθώριο του 12ου συνεδρίου της Κοινής Ρωσο-τουρκικής Οικονομικής Επιτροπής, που διεξήχθη στην Αττάλεια στις 20 Απριλίου 2013. Ο Ρώσος Υπουργός Ενέργειας τόνισε ότι η Ρωσία έχει ιδιαίτερα στενές εμπορικές σχέσεις και συνεργασία με την Τουρκία, και διευκρίνισε τα εξής: «Δεν θα διανοούμασταν ποτέ να βλάψουμε τις εμπορικές μας συμφωνίες, αναλογιζόμενοι τις φιλικές μας σχέσεις».

Επειδή το θέμα του αερίου είναι πάντα στην ατζέντα, ο κ. Νόβακ, αναφερόμενος στον σχεδιαζόμενο αγωγό πετρελαίου Σαμψούντας – Τσεϊχάν, είπε ότι βρίσκεται σε ασαφές πλαίσιο, προσθέτοντας όμως ότι σε περίπτωση που το εγχείρημα ευοδωθεί, οι δύο πλευρές θα μπορούσαν να αναζητήσουν ένα νέο συνέταιρο στη θέση της ιταλικής ENI, η οποία δέχθηκε κόκκινη κάρτα από την Τουρκία, ένεκα της συμμετοχής στην εκμετάλλευση υδρογονανθράκων εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Τα τιμωρητικά μέτρα σε βάρος της ENI από τους τουρκικούς διαγωνισμούς είχε ανακοινώσει ο Υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας Τανέρ Γιλντίζ, τα τέλη Μαρτίου του 2013, ως αντίποινα για τη συμμετοχή της ιταλικής ENI στις επικείμενες έρευνες πετρελαίου και φυσικού αερίου εντός των οικοπέδων της κυπριακής ΑΟΖ. Η ENI έχει μερίδια στον αγωγό αργού πετρελαίου Σαμψούντας – Τσεϊχάν, ο οποίος,

σε περίπτωση που ολοκληρωθεί, θα εκτείνεται από την Σαμψούντα στην τουρκική πλευρά της Μαύρης Θάλασσας, μέχρι τον μεγάλο πετρελαϊκό κόμβο του Τσεϊχάν στον Νότο.

Η Ρωσία συμμετέχει στο σχέδιο Σαμψούντα – Τσεϊχάν με τις εταιρείες Rosneft και Transneft, από κοινού με την ιταλική ENI και την τουρκική ALK. Ο Τανέρ Γιλντίζ επιβεβαίωσε ότι οι Gazprom and Rosneft δεν θα συμμετέχουν σε οποιοδήποτε σχέδιο εκμετάλλευσης εντός της κυπριακής ΑΟΖ, λόγω της στρατηγικού χαρακτήρα συμφωνίας μεταξύ Τουρκίας και Ρωσίας. Η θέση αυτή αναμένεται να ενισχυθεί μετά τη δημοσίως εκφρασθείσα πρόθεση της Βουλγαρίας να υπαναχωρήσει από την κατασκευή του «South Stream».

Εμπορικές συναλλαγές

ΥΠΑΡΧΕΙ ακόμη ένας λόγος για τον οποίο η Ρωσία δεν έχει επί του παρόντος επιδείξει πρόθεση εμπλοκής στην εκμετάλλευση του φυσικού αερίου στην Κύπρο. Ο εμπορικός όγκος συναλλαγών μεταξύ της Ρωσίας και της Τουρκίας ανέρχεται περίπου στα 34 δισ. δολάρια, με τον Υπουργό Ενέργειας της Ρωσίας να αναφέρει ότι δεν είναι και ιδιαίτερα φιλόδοξος ο στόχος να ξεπεράσουν οι συναλλαγές αυτές σε αξία τα 100 δισ. δολάρια. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, περισσότερες από 500 ρωσικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στην Τουρκία, ενώ τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες έχουν κέρδη που υπερβαίνουν τα 50 δισ. ευρώ σε συναλλαγές στη Ρωσία.

Καθρέφτης γεγονότων

ΤΟ ερώτημα είναι εάν θα κινηθεί η Κύπρος προς τη Ρωσία ή όχι για στήριξη, σε ποιο βαθμό και πόσο αξιόπιστη θα είναι αυτή η στήριξη. Η απάντηση προκύπτει από ιστορικά και σύγχρονα γεγονότα όπως:

Α. Η Ρωσία έχουμε ήδη αναφέρει ότι με βάση τον δικό της Υπουργό Ενέργειας, δεν θέλει να εμπλακεί στην εκμετάλλευση του φυσικού αερίου, επειδή έχει δικά της ενεργειακά συμφέροντα μέσω Τουρκίας και μεγάλες εμπορικές συναλλαγές. Δηλαδή οικονομικά και ενεργειακά συμφέροντα.

Β. Η Ρωσία έχει αναλάβει την εποπτεία του πυρηνικού προγράμματος της Τουρκίας στο Άκιουγιου.

Γ. Η Ρωσία έχει συμφέροντα, αλλά δεν θεωρεί την περιοχή μας ως δικό της ζωτικό χώρο, όπως οι ΗΠΑ, και αυτό αποδεικνύεται από τις στρατιωτικές δυνάμεις που διαθέτουν οι δυο πλευρές στην ευρύτερη περιοχή. Αναγνωρίζει, προφανώς, ότι η περιοχή μας είναι ελεγχόμενη από το ΝΑΤΟ, όπως η ίδια ελέγχει περιοχές στον

Καύκασο και τώρα πλησίον και πέριξ της Ουκρανίας.

Δ. Την περίοδο της οικονομικής κρίσης και του κουρέματος των κυπριακών τραπεζών, η Ρωσία δεν στήριξε την Κυπριακή Δημοκρατία, διότι υπήρχε ταύτιση συμφερόντων με τις επιλογές του Γιούρογκρουπ και στη συνέχεια της Τρόικας. Και συνέβη αυτό, διότι ο Πρόεδρος Πούτιν επί μακρόν ήθελε να τιμωρήσει τους Ρώσους μεγιστάνες που είχαν καταθέσεις στις κυπριακές τράπεζες, καταθέσεις τις οποίες εφόσον δεν μπορούσε να επαναπατρίσει, τις άφησε να κουρευτούν από την Τρόικα.

Ε. Τα μέσα της δεκαετίας του ΄60 υποστήριζε την Κυπριακή Δημοκρατία, διότι ανήκε στους Αδέσμευτους και όχι στο ΝΑΤΟ. Όταν ναυάγησαν τα σχέδια Άτσεσον, που θα ενέτασσαν εκτός των άλλων την Κύπρο στο ΝΑΤΟ, υποστήριξε τον Φεβρουάριο του ΄65 την τουρκική θέση για διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία ως λύση.

Στ. Το 1974, όταν οι ΗΠΑ επέβαλαν εμπάργκο στην Τουρκία λόγω της εισβολής, οι πρώτοι που έσπευσαν να δώσουν βοήθεια στην Άγκυρα ήταν οι Ρώσοι, τότε Σοβιετικοί.

Ζ. Στην περίπτωση των S-300 δεν επέμεινε στην ανάπτυξή τους στην Κύπρο, προφανώς γιατί υπαναχώρησαν Αθήνα και Λευκωσία, λόγω δικών τους τότε στρατιωτικών και οικονομικών αδυναμιών, και καθότι η Μόσχα δεν θεωρεί την Κύπρο ζωτικό της χώρο στον βαθμό που θεωρεί τον Καύκασο και την Ουκρανία.

Ή και γιατί οι ΗΠΑ ασκούν μεγαλύτερη επιρροή στην περιοχή και στις κυβερνήσεις της απ’ ό,τι η Ρωσία, λόγω ΕΕ και ΝΑΤΟ. Ανάλογη στάση δεν τήρησε η Ρωσία ούτε στην Κριμαία ούτε στην Αρμενία, όταν, την μεν πρώτη προσήρτησε, τη δε δεύτερη ανάγκασε στην ουσία να υπογράψει με τη Μόσχα Τελωνειακή Ένωση αντί με την ΕΕ.

Στήριξη και συμφέροντα

Από την άλλη, η Μόσχα στηρίζει τη Λευκωσία σε επίπεδο Συμβουλίου Ασφαλείας υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα θιγούν τα δικά της συμφέροντα, τα οποία δεν συμπλέουν μόνο μαζί μας, αλλά και με αυτά της Τουρκίας. Η κυπριακή οικονομία σε μεγάλο βαθμό, όπως έχουμε ήδη τονίσει, στηρίζεται τουριστικά, οικονομικά και δη μέσω εταιρειών και άλλων επενδύσεων στη Ρωσία. Και αυτό λόγω της χαμηλής φορολογίας, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, και ένεκα των καλών και αξιόπιστων υπηρεσιών που παρέχουν τα δικηγορικά και λογιστικά γραφεία της Κύπρου.

Ακόμη και με την οικονομική κρίση και το κούρεμα, οι ρωσικές και άλλες εταιρείες

προτιμούν την Κύπρο ως χώρα διεκπεραίωσης των εργασιών τους. Υπάρχουν και κοινωνικοί παράγοντες, καθώς και θρησκευτικοί για τους οποίους οι Ρώσοι προτιμούν την Κύπρο ως χώρα παραμονής, καθώς και λόγοι ασφαλείας. Επί τη βάσει αυτών των κριτηρίων, η Ρωσία συνιστά έναν σημαντικό οικονομικό και πολιτικό εταίρο. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ίδια η Ρωσία δεν θεωρεί πιο σημαντικό εταίρο, κυρίως στην οικονομία και στα λοιπά συμφέροντα, την Τουρκία.

Μετά δε, τις εξελίξεις στην Ουκρανία, τα ρωσικά συμφέροντα αποκλίνουν από τα κυπριακά και συγκλίνουν πολύ περισσότερο με τα τουρκικά. Αυτό συμβαίνει διότι η Κύπρος και οι πηγές ενέργειάς της μπορούν να αποτελέσουν εναλλακτικό διάδρομο φυσικού αερίου και μερική απεξάρτηση από τη Μόσχα, χαλώντας, ταυτοχρόνως, την αναθεωρητική πολιτική της Τουρκίας.

Η στροφή και η Γερμανία

Η στροφή της Κύπρου και της Ελλάδας προς τη Μόσχα μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο στην περίπτωση τέτοιων αλλαγών στην ΕΕ, ώστε η Γερμανία να συνάψει συμμαχία με τη Ρωσία για την κυριαρχία τους στην Ευρώπη και στον χώρο της Ευρασίας. Κάτι τέτοιο βεβαίως θα εξαρτηθεί και από τη στάση των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ.

Η συμμετοχή της Ελλάδας και της Κύπρου στην ΕΕ και της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ καθιστούν δύσκολη τη στροφή προς τη Ρωσία, χωρίς όμως να αφαιρούν τη δυνατότητα διατήρησης άριστων σχέσεων και ρόλο διαμεσολαβητικό μεταξύ Μόσχας και Βρυξελλών, στις διαφορές που προκύπτουν από κρίσεις που ενδεχομένως να προκύψουν. Κινήσεις χωρίς καλή διάγνωση του διεθνούς συστήματος μπορούν να οδηγήσουν σε μπούμερανγκ, όπως ήταν η πολιτική της Κύπρου τη δεκαετία του ΄60 και του ΄70, και της Ελλάδας με την υπόθεση του αγωγού Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολης.

Το κλειδί των δυο ενεργειακών κόμβων

Κλειδί για την αλλαγή του σκηνικού είναι η συμμαχία Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας, που θα δημιουργήσει μια τριμερή περιφερειακή δύναμη με δυο ενεργειακούς κόμβους, τη Ρεβυθούσα και το Βασιλικό, ενώ από την άλλη θα λειτουργήσει αποτελεσματικά η αποτροπή σε βάρος της τουρκικής απειλής, που τροφοδοτείται από τις δικές μας αδυναμίες. Υπό αυτές τις συνθήκες, η διαπλοκή και η διακύβευση των συμφερόντων θα είναι διαφορετική, καθώς και η αντιμετώπιση που θα έχουμε από την ΕΕ, τις ΗΠΑ και τη Ρωσία. Θα μας βλέπουν με άλλο μάτι και από διαφορετική γωνία συμφερόντων, κατά τρόπον, βεβαίως, ευνοϊκότερο.

Του Γιάννου Χαραλαμπίδη

Ο Γιάννος Χαραλαμπίδης είναι διδάκτωρ Διεθνών Σχέσεων και Πολιτικός Αναλυτής

Πηγή:.sigmalive.com